

NEKOLIKO RAZLOGA NEOPHODNOSTI NASTAVKA RADA NA REFORMI KRIVIČNOG PROCESNOG ZAKONODAVSTVA SRBIJE

Prof. dr Stanko Bejatović

1. Osnovne osobenosti dosadašnjeg rada na reformi krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije

Donošenjem Zakonika o krivičnom postupku SRJ iz 2001. god. ("Sl. list SRJ", br. 70/2001, 68/2002 i "Sl. glasnik RS", br. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 46/2006, 49/2007, 122/2007 I 20/2009) započet je rad na reformi krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije. Donošenjem ovog zakonskog teksta, odnosno njegovim stupanjem na snagu (29. mart 2002. god) prestao je da važi Zakon o krivičnom postupku bivše SFRJ iz 1977. god, i poslednji rezultat preko deset godina dugog procesa reforme je Zakonik o krivičnom postupku iz 2011. god ("Sl. glasnik RS", br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 i 45/2013). Prema stavu zakonodavca donošenjem ovog zakonskog teksta proces reforme je završen. Podsećanja radi ističemo Zakonik je donesen u septembru mesecu 2011. god. i trebalo je da počne sa primenom 15. januara 2013. god. Izuzetak su postupci za krivična dela organizovanog kriminala ili ratnih zločina koji se vode pred posebnim odeljenjima nadležnog suda u kojima je primena ovog zakonskog teksta počela 15. januara 2012. god. Međutim, u međuvremenu (i pre početka njegove celovite primene) Zakonik je četiri puta menjan i njegova celovita primena počela je 1. oktobra 2013. god. Uz sve ovo, u međuvremenu (septembra meseca 2012. god.) bio je pokrenut i zvaničan postupak na izradi Zakona o izmenama i dopunama ZKP i njegov Nacrt smo dobili već krajem 2012. god. sa izuzetno obilnim predlogom izmena i dopuna. Međutim, od istih se odustalo. Sve ovo samo po sebi više nego jasno govori ne samo o aktuelnosti, složenosti procesa norme krivičnog procesnog zakonodavstva Srbiji već i o "lutanju" zakonodavca u iznalaženju rešenja koja su u funkciji osnovnog cilja reforme kao celine. Uz to ovakvi potezi zakonodavca i po pitanju najnovijeg za-

konika otvaraju i pitanje ispravnosti stava da je donošenjem Zakonika iz 2011. god. proces reforme završen. Drugim rečima predstavljaju osnov za pitanje: Da li je najnoviji ZKP kraj procesa reforme ili samo još jedan korak čiji je osnovni cilj stvaranje normativne osnove za efikasniji krivični postupak ali da to nije na uštrb međunarodnim aktima i nacionalnim zakonodavstvom zagarantovanih sloboda i prava subjekata krivičnog postupka. Upravo polazeći od ovog cilja svojstvenog, sasvim opravdano, svim zakonodavnim intervencijama dugogodišnjeg procesa reforme brojne su novine koje karakterišu proces reforme, i one se tiču pre svega stalnog širenja polja mogućnosti primene pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima koji posebno dolazi do izražaja u Zakonu o izmenama i dopunama ZKP iz septembra 2009. god., kada je u krivični postupak Srbije po prvi put uveden i jedan potpuno novi, do tada nepostojeći procesno-pravni institut i mehanizam - sporazum o priznanju krivice kao dominantna forma pojednostavljenog postupanja u krivičnim stvarima. Ovakav trend je nastavljen i ZKP iz 2011. god. Međutim, za razliku od rešenja prisutnih pre njegovog donošenja, Zakonik pitanja pojednostavljenih formi, i ne samo pojednostavljenih formi postupanja, reguliše u konceptualnom smislu, na znatno drugačiji način. Obzirom na takav njegov pristup u regulisanju problematike krivičnog postupka slobodno se može konstatovati da ZKP iz 2011. god. predstavlja radikalan raskid sa dosadašnjom krivičnoprocesnom tradicijom Srbije. Istina Zakonik sadrži i neka od ranije ustaljena krivičnoprocesna rešenja ali njihova normativna razrada je znatno drugačija. Među brojnim novinama ovakvog karaktera posebno se ističu one koje se tiču devalvacije načela istine, potpune adverzijalne konstrukcije glavnog pretresa, značajnog minimiziranja uloge krivičnog suda i procesnog položaja okrivljenog. Jednom rečju ovim i ne samo ovim novinama ZKP iz 2011. god.

